

3. Єдиний звіт ГПУ України щодо діяльності підрозділів СБУ за 2013–2016 рр. Київ : ГПУ, 2016. 250 с.

4. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 № 3 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02> (дата звернення: 22.10.2017).

5. Колесник В. А., Гора І. В. Криміналістика у протидії незаконного використання вибухових пристроїв, вогнепальної зброї та обігу наркотиків : навч. посіб. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 400 с.

Одержано 21.11.2017

УДК 343.12:343.985(477)

Сергій Анатолійович САЛТОВЕЦЬ,

здобувач Харківського національного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ОСІБ, ЯКІ ЗАЛУЧЕНІ ДО СПЕЦІАЛЬНОЇ ОПЕРАЦІЇ ОПЕРАТИВНОГО ПІДРОЗДІЛУ

Слід зауважити, що протягом тривалого часу актуальною залишається проблема безпеки осіб, які беруть участь в організації та здійсненні спеціальної операції оперативного підрозділу, зокрема, суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. Згідно із ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» під оперативно-розшуковою діяльністю розуміють систему гласних і негласних пошукових, розвідувальних та контррозвідувальних заходів, що здійснюються із застосуванням оперативних та оперативно-технічних засобів.

Основним чинником цієї дефініції щодо питання нормативно-правового гарантування безпеки є те, що сфера застосування оперативно-розшукових заходів охоплює комплекс гласних і негласних заходів [1]. А тому головною правовою основою забезпечення безпеки суб'єктів ОРД є відомчі нормативні акти уповноважених підрозділів ОРД під грифом таємності. З огляду на викладене можна дійти висновку, що дослідження цієї тематики має чітко окреслену межу гласності і відповідно обмежене коло допустимих осіб.

Відповідно до видів заходів ОРД згідно зі ст. 2 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» суб'єкти ОРД можна класифікувати як гласні та негласні. Проте в системі суб'єктів ОРД є особлива категорія осіб, які, реалізуючи завдання та функції ОРД, ставлять під загрозу власне життя та здоров'я. Знову-таки йдеться про осіб, укорінених у злочинне середовище з метою викриття та припинення організованої злочинної діяльності.

Серед багатьох напрямів протидії органами Національної поліції організованій злочинній діяльності найбільш дієвим і перспективним, на наш погляд, є спеціальна операція оперативного підрозділу із залученням негласних штатних та позаштатних працівників. За своєю сутністю така діяльність може бути визначена як розвідувальна, про що неодноразово наголошували вітчизняні науковці [2, с. 28].

Спеціальна операція оперативного підрозділу – це комплекс оперативно-розшукових, пошукових, технічних, організаційних, фінансово-господарських та інших заходів, що проводяться із залученням негласних працівників для виявлення, попередження та припинення кримінальних правопорушень, отримання інформації про злочини, що готуються, нейтралізації кримінальної активності осіб, які розробляються. Даний комплексний оперативно-розшуковий захід здійснюється на підставі вимог, передбачених статтею 272 КПК України. Доцільно звернутися до диспозиції цієї статті.

Отже, стаття 272 КПК України «Виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації» передбачає, що під час досудового розслідування тяжких або особливо тяжких злочинів можуть бути отримані відомості, речі і документи, які мають значення для досудового розслідування, особою, яка відповідно до закону виконує спеціальне завдання, беручи участь в організованій групі чи злочинній організації, або є учасником зазначеної групи чи організації, яка на конфіденційній основі співпрацює з органами досудового розслідування [3]. У відомчих нормативних актах правоохоронних органів та у теорії оперативно-розшукової діяльності (ОРД) такі дії традиційно зараховували до категорії оперативно-розшукових заходів як оперативне впровадження 1 [4, с. 71; 5, с. 3–12; 6, с. 354–357; 7, с. 230–231; 8, с. 92, 146–150].

Підкреслимо, що і чинним Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» (п.8 ст. 8) передбачено, що оперативні підрозділи мають право виконувати спеціальне завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації згідно з положеннями статті 272 Кримінального процесуального кодексу України. Отже, формально-юридичний підхід дозволяє одночасно віднести оперативне впровадження у вигляді спеціальної операції оперативного підрозділу та виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації до різних категорій, що належать до окремих, хоча і взаємопов'язаних державно-правових діяльних систем – ОРД та кримінального процесу. Тому, залишаючись незмінним за своїм змістом, оперативне впровадження як засіб пізнавальної діяльності правоохоронних органів може мати дві різні юридичні форми залежно від

сфери застосування. Це зумовлює потребу з'ясування взаємозв'язку та відособленості спеціальної операції оперативного підрозділу від виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як ОРЗ та як НСРД, що в свою чергу, потребує комплексного осмислення у вигляді окремого дослідження.

Втім, в рамках нашої роботи, підводячи підсумок, зазначимо, що юридична форма оперативного впровадження буде різною залежно від сфери застосування: в ОРД – оперативно-розшуковий захід, у кримінальному процесі – негласна слідча (розшукова) дія. Залежно від юридичної форми або спеціальної операції оперативного підрозділу, або виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації набуває різного статусу, що втілюється у визначенні законом різних суб'єктів ініціативи його застосування та санкціонування, різних наслідків не виконання доручень на його проведення.

Список бібліографічних посилань

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 22.10.2017).
2. Албул С. В. Гносеологічна функціональність правоохоронної розвідки. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 2. С. 28–31.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 22.10.2017).
4. Оперативно-розыскная деятельность органов внутренних дел. Общая часть / под ред. В. М. Ахмажитова. М. : Акад. МВД СССР, 1990. 564 с.
5. Прыгунов П. Я Психологическое обеспечение специальных операций: оперативное внедрение : учеб. пособие. Киев : КНТ, 2006. 472 с.
6. Теория оперативно-розыскной деятельности : учебник / под ред. К. К. Горяинова, В. С. Овчинского, Г. К. Синилова. М. : Инфра-М, 2006. 832 с.
7. Оперативно-розшукова діяльність : навч. посіб. / Є. М. Моїсєєв, О. М. Джужа, Д. Й. Никифорчук та ін. ; за ред. О. М. Джужі. Київ : Правова єдність, 2009. 310 с.
8. Некрасов В. А. Оперативне розпізнавання : монографія / В. А. Некрасов, В. Я. Мацюк, Н. Є. Філіпенко, Л. В. Родинюк. Київ : КНТ, 2007. 216 с.

Одержано 21.11.2017